

A. Hontová

Prešovská univerzita v Prešove
Filozofická fakulta
Inštitút edukológie a sociálnej práce
Katedra sociálnej práce

v spolupráci s

Fakultou humanitných a prírodných vied
Ústavom pedagogiky, andragogiky

a

Slovenskou sociologickou spoločnosťou pri Slovenskej akadémii vied
(SSS pri SAV)

Evalvácia a diseminácia výskumu v sociálnych vedách

Zborník príspevkov zo IV. doktorandskej konferencie
konanej 7. novembra 2013 v Prešove

Prešov 2014

Evalvácia a diseminácia výskumu v sociálnych vedách

Zborník príspevkov zo IV. doktorandskej konferencie konanej 7. novembra 2013
v Prešove

Editorcky: Prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD.
Mgr. Anna Jašková
Ing. Mgr. Zuzana Poklembová

Recenzentky: Doc. Mgr. Monika Bosá, PhD.
Doc. PaedDr. Lenka Pasternáková, PhD.

Výkonné a technické redaktorky: Mgr. Anna Jašková
Ing. Mgr. Zuzana Poklembová

Vydavateľ: Prešovská univerzita v Prešove
Filozofická fakulta
Inštitút edukológie a sociálnej práce
Ul. 17. novembra č. 1
080 01 Prešov
Slovenská republika

Vydanie: prvé

Vydala: © Prešovská univerzita v Prešove, 2014

ISBN 978-80-555-1102-3

Text neprešiel jazykovou úpravou.

Vedecký výbor konferencie:

Prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD.

Prof. PhDr. Eva Žiaková, CSc.

PhDr. Denisa Šoltésová, PhD.

Mgr. Monika Bosá, PhD.

Mgr. Dávid Bosý, PhD.

Mgr. Gizela Brutovská, PhD.

Mgr. Lenka Kvašňáková, PhD.

Mgr. Michaela Skyba PhD.

Organizačný výbor konferencie:

Mgr. Ing. Zuzana Poklembová

Mgr. Lucia Bartková

Mgr. Anna Jašková

Mgr. Silvia Lukáčová

Mgr. Katarína Kuril'aková

Zoznam príspevkov

Hlavné referáty

Zmysel života pomáhajúcich pracovníkov

Eva Žiaková a Tatiana Žiaková..... 7

Štrukturovanie problému a integrovaný rámec v sociálnych analýzach
Eva Bolfíková 22

Feministický výskum – etika výskumu v sociálnej práci

Monika Bosá 31

K špecifikám výskumu pohybovej edukácie seniorov

Martina Lenhardtová 39

Ostatné príspevky

Názory odborníčok a odborníkov na možnosti sociálnej práce pri liečbe klientely s poruchami príjmu potravy. KPúčové oblasti

Danica Adamčíková 46

Význam rozhovoru v rámci kvalitatívnej stratégie na príklade tvorby multidisciplinárneho tímu na detskej onkológii

Lucia Bartková 52

Sociálny pracovník pri zabezpečovaní individuálneho programu osobného rozvoja prijímateľa sociálnych služieb

Anna Bujdošová 60

Výchova a vzdelávanie rómskych detí v podmienkach komunitného centra

Gabriela Citterbergová 66

Záškolské ako sociálne – patologický jav u žiakov ZŠ a SŠ

Elena Diechová 75

Agresívne správanie u žiakov základných škôl – jeho typy a prejavy

Zuzana Hrivíková 81

Evalvácia výskumov mobbingu na Slovensku a možnosti ich diseminácie v praxi sociálnej práce

Anna Jašková 88

Proces etického reflektovania v sociálnej práci s rodinou

Katarína Kuriľáková 98

Atraktivnosť industriálnych kultov ako výskumný problém	
Dušan Legerský	105
Dopad schizofrénie na život človeka a jeho rodiny	
Katarína Letovancová	110
Využitie evalvačnej stratégie pri druhošancovom vzdelávaní	
Silvia Lukáčová	118
Možnosti pôsobenia špecifik rodinnej výchovy na študijnú úspešnosť adolescenta v sociálnom kontexte	
Katarína Mayerova	125
Analýza stavu a rozvíjania sociálnej kompetencie u študentov učiteľstva	
Darina Ondriová	137
Štandardizácia výskumného nástroja pre monitoring nenávistných a krajne pravicovo orientovaných postojov v súčasnej slovenskej spoločnosti	
Peter Patyi	143
Možnosti využitia programu PSPP v spoločenskovedných výskumoch	
Lukáš Pavelek	154
Úloha oponenta pri koncipovaní empirickej časti dizertačnej práce	
Zuzana Poklembová	157
Diseminácia výsledkov výskumu „Rodičovstvo z pohľadu mladých dospelých z detských domovov	
Mária Szabóová	164
Chudoba v podtatranskom regióne z pohľadu subjektívneho vnímania	
Tomáš Šoltýs	174

Výchova a vzdelávanie rómskych detí v podmienkach komunitného centra CITTERBERGOVÁ Gabriela

Abstrakt

Príspevok sa zaoberá rómskou komunitou, ktorú možno zaradiť medzi najrozšírenejšie etnické skupiny na Slovensku. Príspevok bližšie upozorňuje na výchovu a vzdelávanie rómskych detí v prostredí rómskej rodiny a zároveň v podmienkach komunitného centra. Výsledky výskumu sa orientujú na zisťovanie výskytu konkrétnych výchovno-vzdelávacích činností pre rómske deti v podmienkach komunitného centra.

Kľúčové slová

Rómovia, výchova a vzdelávanie, dieťa, rodina, komunitné centrum,

Abstract

The paper deals with Roma community that can be involved among the most wide-spread ethnic groups in Slovakia. The paper pay attention at upbringing and educating roma-children in Roma's family and in condition of community centre too. The results of the research presented in this paper are focused at detected occurrence of upbringing and educating activities in conditions of community centre.

Key words

Roma pople, upbringing and education, child, family, community centre,

Úvod

Rómovia predstavujú minoritu, ktorá má na Slovensku pomerne široké zastúpenie. Rómske etnikum sa od majoritnej spoločnosti nepochybne odlišuje v mnohom. Predovšetkým ich história je iná, a práve od nej sa odvíja ich spôsob život, tradície, zvyky a pod. Rómovia sú národ, u ktorého sa tradície a zvyky dedia z generácie na generáciu. Na svoje zvyklosti sú patrične hrdí. Charakteristické pre Rómov je jazyk, história, ich životný štýl, spôsob vyjadrovania, bývania, hodnoty, ktoré vyznávajú, ale aj spôsob výchovy a nazeranie na vzdelanie ako také. Tým, že sú v mnohom odlišní, vyvoláva v ľuďoch rozpaky, nepochopenie, či dokonca nevraživosť. Ak chceme s Rómami vychádzať a chceme im pomôcť, je nutné, aby sme predovšetkým porozumeli rozdielnosti, ktorá je medzi nami, taktiež zvykom a mýtom, ktoré sa s nimi spájajú.

Rómovia preferujú odlišný spôsob výchovy svojich detí, i odlišný a svojský pohľad na vzdelanie, hodnotu vzdelania. Málokto si spája kvalitné vzdelanie s možnosťou lepšie sa uplatniť v spoločnosti a na trhu práce. Rómski rodičia by si mali uvedomiť, že sebe ani svojim deťom vo väčšine prípadov nie sú schopní zabezpečiť lepšiu ekonomickú a sociálnu situáciu. Či už po finančnej, ale aj po emocionálnej stránke deti strádať. Rómovia síce svoje deti milujú, no na ich výchove si veľmi záležať nedajú. Dieťa je v rodine vnímané ako dospelé a tak sa k nemu v komunite i správajú.

Rómovia – minorita na Slovensku

Na svete žije približne 7 miliónov Rómov, z toho až 6,7 milióna v Európe. Slovensko patrí k tým krajinám, kde je najväčší podiel rómskeho obyvateľstva, odhad v súčasnosti hovorí o cca 390 000 Rómoch, prípadne až 500 000. Rómovia predstavujú na Slovensku najmenej vzdelanú národnostnú menšinu. (Selická 2009)

„Rómovia, dnes etnická menšina žijúca aj na území Slovenskej republiky, sú často výstižne pomenovaní ako „deti vetra.“ (Čonková, Sejčová 2007, s. 10)

Z pravlasti si Rómovia priniesli mnoho charakteristík ako jazyk, osobitosti nomádskeho spôsobu života, pokrvné rodovo – kmeňové príbuzenstvo na princípe veľkorodiny, magické, duchovné a sociokultúrne prvky, antropologické telesné zvláštnosti. (Lehoczká 2005)

V súčasnej dobe zaznamenávame čoraz výraznejšie rozdiely medzi integrovanými Rómami a medzi Rómami, ktorí žijú segregovane v osadách. Integrované komunity sú tie, v ktorých ľudia splynuli s nerómskou populáciou. Títo ľudia žijú rozptýlene priamo v obci obývanej slovenskou populáciou, s ktorou majú rozvinuté kontakty. Žijú spôsobom života, ktorý sa neodlišuje, ak tak len minimálne. Naopak separované – segregované rómske komunity sú na nižšom stupni integrácie. Ide o skupiny Rómov, ktorí žijú koncentrovane v obci, či v osade, ktorá je v tesnej blízkosti obce obývanej prevažne nerómskym obyvateľstvom. Rómska minorita predstavuje na Slovensku približne 10% z celkového obyvateľstva. Z tohto počtu žije asi 60% integrované medzi majoritnou populáciou. Zvyšných 40% žije napr. v:

- mestských alebo obecných koncentráciách,
- osídleniach, ktoré sú lokalizované na okraji obce či mesta,
- osídleniach, ktoré sú vzdialené od obce či mesta, alebo sú oddelené prírodnou a umelou bariérou (potok, železnica...). (Ľ. Višňovský – J. Hroncová a kol., 2010)

„Veľká časť rómskej menšiny na Slovensku žije, žiaľ, v znevýhodnených podmienkach, ktoré sa vyznačujú vysokou mierou nezamestnanosti, nízkym vzdelaním, rôznymi sociálnymi problémami a predsudkami väčšinovej populácie.“ (Čo sa osvedčilo? 2003, s. 81)

Je nutné konštatovať, že slovenská spoločnosť má nedostatok informácií o skutočných problémoch rómskej komunity na našom území, o ich histórii, tradíciách, či o príčinách súčasného stavu. Absentuje medializácia práve pozitívnych vzorov a kultúrnych aktivít Rómov. Najmä vzdelávanie Rómov je sťažené rôznymi prekážkami, ktoré sa viažu na prejavy ich odlišnosti od ostatného obyvateľstva. Hovoríme o odlišnostiach, ktoré sa pri vzdelávaní tohto etnika neakceptujú. (Selická 2009)

„Pochopiť „inakosť“ rómskej komunity znamená uvedomiť si, že ich tradícia je na hony vzdialená tradícii usadlých národov.“ (<http://www.prohuman.sk/socialna-praca/rodina-ako-pilier-kultury-u-romov> 2012)

Špecifiká výchovy a vzdelávania rómskych detí

„Rodina nerómska i rómska má nezastupiteľné miesto pri výchove detí. Nevieme ju nahradiť žiadnou inou sociálnou inštitúciou, ktorá by ju mohla aspoň v prijateľnej miere zastúpiť.“ (Selická 2009, s. 40)

Balvín (2004) tvrdí, že výchova ako sociálny jav je podmienená širším sociálnym prostredím a celkovou úrovňou spoločnosti. Vychovávateľ vo svojom pôsobení by si mal byť vedomí faktu, že výchovná činnosť je stále podmienená biologickými, psychologickými zákonitostami individuálneho a skupinového vývoja ľudí.

Na výchovu rómskych detí negatívne vplýva práve rodinné prostredie. Hlavné príčiny zaostávania rómskych detí sú:

- duševná zaostalosť,
- charakterová nestálosť,
- deficitné rodinné prostredie,
- zlí priatelia.

V rodinnom prostredí sú rozhodujúce nasledovné faktory:

- nevhodnosť rodinnej výchovy pre jej nezáujem, či pre uvoľňovanie disciplíny,

- nedostatočná starostlivosť a kontrola,
- nepriateľský až ľahostajný citový vzťah otca k dieťaťu, alebo matky k dieťaťu,
- nedostatočná rodinná súdržnosť (Tancoš, 2001).

Príčin prečo deti z rómskych rodín zaostávajú je mnoho. Podľa nášho názoru, najhlavnejšou príčinou je práve nevhodné rodinné prostredie. Práve v rodinnom prostredí sa dieťaťu nedostáva vhodnej starostlivosti. Dieťa v rodine nenachádza žiaden pozitívny vzor, ktorý by bol pre neho dostatočne motivujúcim. Faktory ako nedostatok starostlivosti, kontroly, nezáujem, nedostatočná disciplína sú podstatnými v rómskej rodine a od nich sa odvíja celková výchova. Všetky negatívne faktory, ktoré vplývajú na osobnosť dieťaťa si vyžadujú špecifické pôsobenie. Tu zohráva významnú úlohu kompetentný pracovník, ktorý na základe svojich kompetencií dokáže diagnostikovať problém, nájsť jeho príčiny a navrhnúť vhodné riešenie.

Výchova a starostlivosť o deti má v rómskej rodine iný charakter. Aj keď sa deťom dostáva lásky, predsa len im chýba stabilnejšie rodinné prostredie, ktoré by im poskytovalo možnosť pozitívnej identifikácie sa so vzorom matky, či otca. Deti v rodine zažívajú len málokedy slová uznania, pochvaly, ocenenia či dôvery. Dôsledkom neuspokojenia potreby uznania a ocenenia je pocit menejcennosti, slabosť, nedôvera v seba samého. Zodpovednosť za seba samého, potreba vytvárania vlastnej identity je pre výchovu Rómov netypická. Pre dieťa je typické, že veľmi skoro opúšťa svet detstva a stáva sa malým dospelým, ktorý má rovnaké práva ako veľkí. Tým pádom je vtáňované do života a problémov dospelých. Neprimerane svojmu veku sa musí starať o mladších súrodencov, čo so sebou prináša neprimeranú výchovu – nevhodné a nesprávne správanie a hodnoty. Táto starostlivosť býva väčšinou na úkor prípravy do školy, hier či oddychu (Čonková 2004).

Výchova je typická svojou voľnosťou a bez akýchkoľvek trestov. Chlapci majú oproti dievčatám väčšiu voľnosť. Charakteristickou črtou je to, že sú kontrolované celou komunitou, každý z komunity má právo zasiahnuť do ich výchovy (Selická, Vanková 2004).

Výchova v rómskej rodine je kvalitatívne odlišná od výchovy v rodinách majoritnej populácie. Rómske dieťa prežíva detstvo úplne inak, je zahltené povinnosťami, ktoré skôr prislúchajú dospelým. Rómske dieťa nemá stanovený pevný denný režim. Rodičia mu neposkytujú dostatok času a priestoru pre jeho sebarealizáciu, oddych, perspektívne využívanie voľného času.

Pre Rómov samotársky spôsob života neexistuje, práve priestorová blízkosť posilňuje rodinné väzby. Vzťahy v rodine sú hierarchizované, čo znamená, že roly medzi súrodencami sú rozdelené. Všetci sa so svojou rodinou veľmi identifikujú. Charakteristickým znakom je i láska k deťom. Dieťa je v rómskej rodine všetkým, je milované nielen svojou matkou ale celou komunitou. V dnešnej dobe môžeme zaznamenať absenciu lásky k deťom, keďže sa stáva, že sa o dieťa rodičia nestarajú a často končí v detskom domove, alebo matka nechá svoje dieťa ešte v pôrodnici napospas osudu. Taktiež sa v súčasnosti vo vysokej miere stretávame s násilím na deťoch a ich zanedbávaním, čo kedysi v rómskej rodine neprichádzalo do úvahy. Tieto fakty súvisia so stratou tradičných hodnôt v rómskej rodine. Ako negatívum sa javí i fakt, že samotná rodina nevníma vzdelanie ako pozitívnu hodnotu pre svoje dieťa a neprejavuje záujem o školskú prácu dieťaťa. Dôsledok je taký, že dieťa začne pokladať školu a vzdelanie za málo významné (Selická 2009).

Rodinné prostredie nevytvára podmienky pre rozvoj osobnosti dieťaťa. Rodičia všetko ponechávajú na prirodzený priebeh (Gabovičová 2007).

Vzdelanie je sústava vedomostí, zručností a návykov, prostredníctvom neho si osvojujeme systém hodnôt, ktoré ovplyvňujú naše postoje k sebe a spoločnosti. Kvalita nadobudnutého vzdelania sa prejavuje v kritickom myslení, v praktickom konaní, v spôsobe komunikácie a pod. (Krajčová, Pasternáková 2005) Rómske dieťa prichádza do školy zo špecifického rodinného prostredia. Rodina ako socializačný činiteľ má dominantné postavenie v živote

dieťaťa. To sa odvíja i v správaní dieťaťa v škole. Rodinné prostredie je málo podnetné, rodičia sa deťom venujú minimálne, nepripravujú ich na vstup do školy, celkovo sa význam vzdelania v rodine podceňuje (Čonková, Sejčová 2007).

Najväčší problém, ktorý sa javí v súvislosti s rómskymi deťmi je ich nepravidelná školská dochádzka. Odvodené je to od mnohých faktorov ako napr. rodina nemá financie na cestovné do školy a dieťa ostáva doma. Alebo dieťa podľahne tlaku skupiny a ostane doma. Niektorí Rómovia však do školy chodia radi. Vymania sa tak zo zložitého rodinného prostredia aspoň na chvíľu, prípadne si obľúbia aj pedagógov (Čonková, Sejčová 2007).

„Nevhodné sociálne prostredie rómskych rodín môže škola zmeniť, ak od začiatku výchovno-vzdelávacieho procesu volí vhodné postupy k deťom. Najväčšie výchovno-vzdelávacie problémy majú rómske deti v prvých rokoch školskej dochádzky.“ (Vondráková, Selická 2008, s. 10)

Pre rómske deti je najlepším prostredím voľná príroda, preto by sa akékoľvek hry mali realizovať vonku, ak je to možné. Aktivitu, ktoré sa dajú realizovať s rómskymi deťmi sú nasledovné:

- čítanie príbehov – príbehy zo života, poviedky, rôzne rozprávky atď.,
- kreslenie – dieťa sa učí o svojich pocitoch, predstavách, vzťahu k sebe i k okoliu,
- hry a hlavolamy – využíva sa v poradenskej a vzdelávacej práci ako napríklad pri práci s nezamestnanou mládežou,
- spievanie v kruhu – ide o navodenie pozitívnej a veselej atmosféry a spolupatričnosti (Selická 2007).

Vo výchovno-vzdelávacom procese je vhodné využiť aj tradičné rómske remeslá čo poskytuje mnoho výhod:

- vďaka tomu je možné udržať tradičné rómske remeslá ako kultúrnu tradíciu Rómov,
- záujem o ručne vyrábaný tovar je veľký,
- zníži sa tým nezamestnanosť (Emmerová, 2005).

Tretí sektor – komunitné centrá

Mimovládne organizácie označujeme aj ako „tretí sektor“. Tretí sektor je sektorom neziskovým, nezávislým a dobrovoľným. Organizácie pôsobiace v rámci tretieho sektora sú dobročinné, humánne, charitatívne, neziskové a mimovládne. Organizácie tretieho sektora umožňujú občanom realizovať rôzne projekty, ktorými aktivizujú a zastávajú záujmy rôznych skupín.

Jednou z efektívnych možností riešenia problematiky marginalizovaných rómskych komunít je zakladanie a prevádzkovanie komunitných centier. Prevádzku komunitných centier zabezpečujú práve organizácie tretieho, neziskového sektora, kde sa realizujú aj cirkevné organizácie. V menšej miere komunitné centrá prevádzkujú aj niektoré miestne samosprávy, ktoré skutočne majú reálny záujem na riešení integrácie minoritného obyvateľstva. Komunitné centrum je inštitucionálne zariadenie, ktoré poskytuje predovšetkým primárne programy reagujúc na aktuálne páčivé problémy a potreby miestnej komunity. Cieľom a hlavným poslaním centier je poskytnutie komplexnej služby jednotlivcovi, rodine ako aj celej miestnej komunite, ktorá z rôznych dôvodov nemá možnosti na svoju vlastnú pomoc, sociálnu mobilitu, získavanie sociálnych zručností, či vlastnú sebarealizáciu. Okrem hlavného cieľa a poslania má každé komunitné centrum aj špecifické ciele ako podpora zmysluplného trávenia voľného času, prezentovanie kultúry, zvykov, tradícií, pomoc pri uplatňovaní sa na trhu práce, prevencia nežiaducich sociálno-patologických javov v týchto komunitách, podpora počas vzdelávania. (<http://www.prohuman.sk/socialna-praca/komunitne-centra-na-slovensku>)

Voľný čas je hodnotou, nie samou o sebe a sama pre seba, ale skôr ako neobmedzená možnosť človeka vrátiť sa k sebe samému, k svojmu autentickému plnohodnotnému životu, ako možnosť premýšľať o hodnotách, uvedomiť si ich ohrozenie a venovať pozornosť ich záchrane práve cez plnohodnotné voľnočasové aktivity. Je možné skonštatovať, že človek je do značnej miery taký, aký je spôsob trávenia jeho voľného času. (Kouteková, in: Kraus, Hroncová et al. 2007)

Primárnou cieľovou skupinou komunitných centier sú vo väčšine sociálne vylúčené skupiny obyvateľstva, jednotlivci, ako aj celé rodiny. Sekundárnou cieľovou skupinou sú ostatní obyvatelia danej obce a mesta, kde komunitné centrum pôsobí. (<http://www.prohuman.sk/socialna-praca/komunitne-centra-na-slovensku>)

Sociálno-výchovná práca a osвета v rómskych komunitách je nesmierne dôležitá. Zameriavať pozornosť by mal sociálno-výchovný pracovník na zdravotnú a sexuálnu výchovu, vzdelávacie aktivity ohľadom trhu práce a zamestnania (spísanie žiadosti, životopisu a pod.), mal by intenzívne pracovať s deťmi v školskom veku, organizovať športové a kultúrne aktivity. (Hroncová, Emmerová, Walancik 2011)

Aby bolo využívanie voľného času detí kultúrne a účelné, je nutné splniť dve podmienky. Prvou je existencia samotných možností na trávenie voľného času detí, a druhou je výchova k pozitívnemu tráveniu voľného času detí. (Kouteková, in: Kraus, Hroncová et al. 2007)

Analýza výskytu výchovno-vzdelávacích činností v komunitných centrách

Cieľ výskum

V rámci regionálneho výskumu (ide o výskum realizovaný v rámci diplomovej práce na PF UMB v Banskej Bystrici pod vedením PhDr. Lucie Kamarášovej, PhD. CITTERBERGOVÁ, G.: Špecifiká sociálno-výchovnej práce sociálneho pedagóga s rómskymi rodinami. Diplomová práca 2013) sme okrem iného zisťovali výskyt výchovno-vzdelávacích činností v komunitnom centre.

Výskumná vzorka

Do výskumu sme zapojili sociálno-výchovných pracovníkov a asistentov sociálno-výchovných pracovníkov dvoch komunitných centier v okrese Brezno.

Výsledky výskumu

Cieľom výskumných úloh bolo zistiť, aké konkrétne výchovno-vzdelávacie činnosti sa v komunitných centrách realizujú pre rómske deti, ďalej zistiť častosť, resp. frekvenciu jednotlivých činností. Výsledky výskumu bližšie dokumentujú tabuľky T 1, T 2, T 3 a T 4.

Tabuľka č.1: Výchovno-vzdelávacie činnosti v Komunitnom centre 1

Komunitné centrum 1	Responde nt1	Responde nt2	Responde nt3	Responde nt4	Spolu	
Alternatívy	n	n	n	N	N	%
Kružková činnosť/kružky	•	•	•	•	4	100
Príprava na vyučovanie	•		•	•	3	75
Spoločenské aktivity	•			•	2	50
Predškolská príprava	•			•	2	50
Hry		•	•		2	50

(Súčet presahuje 100 %, keďže respondenti mohli označiť viac možností)

Zdroj: Gabriela Citterbergová, 2013

Z údajov v Tabuľke č. 1 môžeme vidieť, že najčastejšou odpoveďou u respondentov bola kružková činnosť. K tejto možnosti sa priklonili všetci respondenti, čo predstavuje 100 % z celkového počtu respondentov. Tria respondenti sa ďalej vyjadrili, že medzi realizované aktivity patrí okrem iného aj príprava na vyučovanie, čo predstavuje 75 % z celkového počtu respondentov. Ďalšou frekventovanou odpoveďou boli spoločenské aktivity, ktoré predstavujú 50 % z celkového počtu respondentov. Dvaja respondenti sa vyjadrili, že v rámci Komunitného centra 1 sa zúčastňujú spoločenských aktivít ako Kultúrne leto, Dni mesta Brezna, Fašiangové slávosti, Deň Rómov, či Festival rómskych komunít. Dvaja respondenti uviedli ako ďalšiu možnosť aj predškolskú prípravu, čo predstavuje 50 %. Poslednou možnosťou boli hry, ktoré predstavujú taktiež 50 % z celkového počtu respondentov. Z vyššie uvedeného vyplýva, že v Komunitnom centre 1 sa snažia venovať všetkým vekovým kategóriám a všetkým oblastiam rozvoja dieťaťa. Prostredníctvom činnosti apelujú na vedomostnú stránku i na oblasť záujmov a záľub.

Tabuľka č.2: Výchovno-vzdelávacie činnosti v Komunitnom centre 2

Komunitné centrum 2	Responde nt1	Responde nt2	Responde nt3	Responde nt4	Spolu	
Alternatívy	n	n	n	N	N	%
Kružková činnosť/kružky	•	•	•	•	4	100
Hry	•	•	•	•	4	100
Príprava na vyučovanie		•	•	•	3	75
Preventívne aktivity	•	•			2	50
Predškolská príprava				•	1	25

(Súčet presahuje 100 %, keďže respondenti mohli označiť viac možností)

Zdroj: Gabriela Citterbergová, 2013

Údaje v Tabuľke č. 2 prezentujú, že najčastejšou odpoveďou bola krúžková činnosť, ktorá predstavuje 100 % z celkového počtu respondentov, nakoľko všetci respondenti uviedli vyššie uvedenú možnosť. Mimoriadne obľúbené je Detské Rómske divadielko, na ktorom sa spolupodieľa jedna rómska mamička, ktorá má záujem o to, aby rómske deti z obce využili svoj voľný čas naplno a zmysluplne. Všetci štyria respondenti sa zhodli aj na nasledovnej možnosti, a to hry, ktoré predstavujú 100 % z celkového počtu respondentov. Traja respondenti uviedli aj možnosť príprava na vyučovanie, čo predstavuje 75 %. Sociálno-výchovní pracovníci v Komunitnom centre 2. majú na zreteli i rozvoj vzdelávacej oblasti u rómskych detí. Je nevyhnutné venovať sa deťom v tejto oblasti, nakoľko skúsenosti sociálno-výchovných pracovníkov poukazujú na nízku úroveň poznatkov a vedomostí u detí z rómskych komunít. Dvaja respondenti uviedli okrem iného preventívne aktivity, čo predstavuje 50 % z celkového počtu respondentov. Prevencii sa venujú aj na školách s vyšším počtom rómskych detí, aj v špeciálnej základnej škole kde je 98 % Rómov. Realizujú pre nich aktivity, ktoré sa týkajú obchodovania s ľuďmi, sexuálnej výchovy, dopravnej výchovy a pod.

Najmenej frekvenciou odpoveďou bola predškolská príprava, ktoré predstavujú 25 % z celkového počtu respondentov.

Tabuľka č.3: Porovnanie výchovno-vzdelávacích aktivít Komunitného centra 1 a 2

	Komunitné centrum1		Komunitné centrum2		Spolu	
	N	%	n	%	N	%
Alternatívy						
Krúžková činnosť/krúžky	4	100	4	100	8	100
Príprava na vyučovanie	3	75	3	75	6	75
Hry	2	50	4	100	6	75
Predškolská príprava	2	50	1	25	3	37,5
Spoločenské aktivity	2	50	0	0	2	25
Preventívne aktivity	0	0	2	50	2	25

(Súčet presahuje 100 %, keďže respondenti mohli označiť viac možností)

Zdroj: Gabriela Citterbergová, 2013

Z výsledkov v Tabuľke č. 3 vyplýva, že najčastejšou odpoveďou u respondentov oboch komunitných centier bola odpoveď krúžková činnosť/krúžky, čo predstavuje 100 % z celkového počtu respondentov. Druhou najčastejšou odpoveďou u respondentov bola príprava na vyučovanie, čo predstavuje 75 % z celkového počtu respondentov a hry, ktoré taktiež predstavujú 75 % z celkového počtu respondentov. Podľa počtu odpovedí sa na ďalších miestach umiestnili odpovede ako predškolská príprava (37,5 %), spoločenské aktivity (25 %), preventívne aktivity (25 %).

Od respondentov sme sa chceli dozvedieť aj frekvenciu jednotlivých realizovaných aktivít. Úlohou respondentov bolo priradiť ku každej z ponúkaných činností číslo od 1 do 4, pričom 1 znamenala najčastejšie realizovanú činnosť. Respondenti mali k dispozícii nasledovné

možnosti: príprava na vyučovanie, voľno-časové aktivity, krúžková činnosť, preventívne aktivity.

Tabuľka č. 4: Frekvencia jednotlivých aktivít

Alternatívy	Komunitné centrum 1	Komunitné centrum 2
príprava na vyučovanie	2	1
voľno-časové aktivity	3	3
krúžková činnosť	1	2
preventívne aktivity	4	4

Zdroj: Gabriela Citterbergová, 2013

Respondenti Komunitného centra 1 určili nasledovné poradie aktivít: najčastejšie sa realizuje krúžková činnosť, nasleduje príprava na vyučovanie, ďalej sú to voľno-časové aktivity a preventívne programy. Z vyššie uvedeného hodnotíme, že v tomto centre venujú pozornosť nielen zábave v podobe krúžkovej činnosti, ale aj príprave na vyučovanie, čím apelujú na rómske deti. Cieľom je motivovať deti k tomu, aby pravidelne chodili do školy, aby sa poctivo pripravovali na vyučovanie. Sociálno-výchovní pracovníci sa snažia hodnotu vzdelania u rómskych detí vyzdvihnúť, nakoľko väčšina ich rodičov má na vzdelanie opačný názor.

Respondenti Komunitného centra 2 určili nasledovné poradie aktivít: najčastejšie sa realizuje príprava na vyučovanie, potom krúžková činnosť, nasledujú voľno-časové aktivity a preventívne programy. V tomto komunitnom centre kladú hodnotu vzdelania na prvé miesto, preto sa snažia na deti pozitívne vplývať práve v tejto oblasti.

Záver

V súčasnej dobe sa čoraz častejšie stretávame s negatívnymi názormi na rómske etnikum, ktoré žije na území našej republiky. Usudzujeme, že práca s týmto etnikom nie je v našich podmienkach dostačujúca a efektívna. Je nutné zaoberať sa touto problematikou hlbšie a prácu s Rómami zlepšiť aj prostredníctvom uplatnenia pomáhajúcich profesií v tejto oblasti. Za obohacujúce považujeme fungovanie komunitných centier, ktorých prioritou je sociálno-výchovná práca s rómskou populáciou.

Zoznam bibliografických odkazov:

- BALVÍN, Jaroslav a kol. 2004. *Výchova a vzdelávanie rómskych žiakov ako pedagogický systém*. 2004. Praha : Radix, s.r.o., 206 s. ISBN 80-86031-48-9.
- CITTERBERGOVÁ, Gabriela. 2013. *Špecifika sociálno-výchovnej práce sociálneho pedagóga s rómskymi rodinami* (Diplomová práca). 2013. Banská Bystrica : PF UMB, 86 s.
- ČONKOVÁ, Andrea, – SEJČOVÁ, Ľuboslava. Rodinné prostredie rómskych žiakov. In *Vychovávateľ*, ISSN 0139–6919, 2007, roč. LIV, č. 8, s. 10-13.
- ČONKOVÁ, Andrea, – SEJČOVÁ, Ľuboslava. Rodinné prostredie rómskych žiakov – 2. časť. In *Vychovávateľ*, ISSN 0139–6919, 2007, roč. LIV, č. 9, s. 8-9.
- ČONKOVÁ, Ľuboslava. Rómska rodina a škola. In *Vychovávateľ*, ISSN 0139–6919, 2004, roč. L, č. 6, s. 15.
- EMMEROVÁ, Ingrid. Sociálno-výchovná práca s rómskym etnikom – 2. časť. In *Vychovávateľ*, ISSN 0139–6919, 2005, roč. LII, č. 2, s. 10-11.
- GABOVIČOVÁ, Noema. Voľný čas a rómske deti. In *Vychovávateľ*, ISSN 0139–6919, 2007, roč. LV, č. 1, s. 28.
- HRONCOVÁ, Jolana, EMMEROVÁ, Ingrid, WALANCIK, Marek a kol. 2011. *Pedagogika sociálnej starostlivosti (K prameňom sociálnej starostlivosti)*. 2011. 1. vyd. Banská Bystrica : PF UMB, 220 s. ISBN 978-80-557-0306-0.
- KRAJČOVÁ, Nadežda, PASTERÁKOVÁ, Lenka. 2005. Kto a ako vzdeláva rómske deti. In *Metody výchovy a vzdelávania ve vztahu k národnostním menšinám. Mezinárodní konference 4. setkání národnostních menšin 23. setkání Hnutí R 11. – 12. listopadu 2004*. Praha : Design Radix, 2005. ISBN 80-902972-8-9, s. 285.
- KOUTEKOVÁ, Mária. 2007. Záujmová činnosť žiakov ako faktor prevencie. In *Sociální patologie*. 2007. Hradec Králové : PF UHK, 325 s. ISBN 978-80-7041-896-3.
- LEHOCZKÁ, Lýdia. Identita Rómov a multikulturalita. In *Vychovávateľ*, ISSN 0139–6919, 2005, roč. LII, č. 10, s. 30.
- SELICKÁ, Denisa – VANKOVÁ, Katarína. K metódam výchovy v rómskej rodine. In *Vychovávateľ*, ISSN 0139–6919, 2004, roč. LI, č. 4, s. 15.
- SELICKÁ, Denisa. 2009. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc pre rómsku rodinu*. 2009. Nitra : FSVAZ UKF, 121 s. ISBN 978-80-8094-453-7.
- SELICKÁ, Denisa. Sociálny pedagóg v rómskej rodine. In *Rodina a škola*, ISSN 0231-6463, 2007, roč. 55, č. 4, s. 23.
- TANCOŠ, Július. 2001. Vzťah sociálnej pedagogiky a výchovy a vzdelávania rómskych žiakov. In *Romové a sociální pedagogika. 18. setkání Hnutí R v Přerově v Levoči 7. – 9. června 2001*. Ústí nad Labem : Design Radix, 2001. ISBN 80-902461-4-1, s. 116.
- VIŠŇOVSKÝ, Ľudovít, HRONCOVÁ, Jolana a kol. 2010. *Slovenská rodina v kontexte transformačných premien*. 2010. 1. vyd. Banská Bystrica : PF UMB, 358 s. ISBN 978-80-557-0034-2.
- VONDRÁKOVÁ, Eva - SELICKÁ, Denisa. Podnety pre adaptačný proces rómskych detí na školské prostredie. In *Vychovávateľ*, ISSN 0139–6919, 2008, roč. LVI, č. 9, s. 10.
- KORPESIO, Cyril. Komunitné centrá na Slovensku. [online] [citované 09.09.2012].
Dostupné z: <<http://www.prohuman.sk/socialna-praca/komunitne-centra-na-slovensku>>.
- ZDRAVECKÁ, Tatiana. Rodina ako pilier kultúry u Rómov. [online] [citované 09.09.2012].
Dostupné z: <<http://www.prohuman.sk/socialna-praca/rodina-ako-pilier-kultury-u-romov>>.